

Rutin för Förebyggande och behandling av undernäring	Godkänd av Förvaltningschef	Senast ändrad 2024-04-16	 Växjö kommun
Gäller för Omsorgsförvaltningen, förvaltningen för arbete och välfärd	Dokumentansvarig Medicinskt ansvarig sjuksköterska	Beslutad datum 2024-04-23	
Samverkan		Ersätter datum 2016-04-05	
Information kring versionsändringar:			

Förebyggande av och behandling vid undernäring

Innehåll

Förebyggande av och behandling vid undernäring	1
Inledning	2
Bakgrund och syfte.....	2
Rutin	2
Hälso- och sjukvård.....	2
1. Hur undernäring ska förebyggas	2
2. När en bedömning av risken för undernäring ska göras och av vem	3
3. Hur en bedömning av risken för undernäring ska göras.....	3
4. När undernäring ska utredas.....	3
5. Hur en utredning av undernäring ska göras och av vem	3
6. Hur undernäring ska behandlas.....	4
Socialtjänst och verksamhet enligt LSS	5
1. Hur undernäring ska förebyggas	5
2. Hur risker för undernäring ska upptäckas	5
3. När och hur hälso- och sjukvården ska kontaktas för bedömning av näringstillståndet vid misstanke om undernäring.....	6
Regelverk.....	6

Inledning

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring ([HSLF-FS 2022:49](#)) började gälla den 1 november 2022. Föreskriften ställer krav på rutiner inom hälso- och sjukvård samt inom socialtjänst och verksamhet enligt LSS. Som ett komplement till föreskriften finns utbildningspaketet "[Ett näringsrikt samarbete](#)" hos Socialstyrelsen, som ger kunskap om och vägledning för hur vården och omsorgen kan arbeta för att förebygga och behandla undernäring.

Bakgrund och syfte

Undernäring är vanligt förekommande bland svårt sjuka och äldre. Med undernäring avses näringsrubbnig i form av brist på näringsämnen, som kan orsaka sjukdom, försämrad kroppssammansättning, försämrad funktionsförmåga och förlängt sjukdomsförlopp (HSLF-FS 2022:49, Ett näringsrikt samarbete). Undernäring uppträder ofta i kombination med inflammationsdriven vävnadsnedbrytning (katabolism), och är både underdiagnostiserat och underbehandlat. Med tydliga rutiner för att förebygga, upptäcka och behandla undernäring kan både onödigt lidande och dödsfall undvikas.

Rutin

En rutin ska ange ett bestämt tillvägagångssätt för hur en aktivitet ska utföras, och hur ansvaret för utförandet är fördelat i verksamheten ([SOSFS 2011:9](#)).

Hälso- och sjukvård

1. Hur undernäring ska förebyggas

- Omsorgstagare med kommunal hälso- och sjukvårdsinsats av sjuksköterska erbjuds riskbedömning för undernäring, se punkt 2.
- Erbjudande av viktkontroll, ordinerar av sjuksköterska i APPVA;
 - Särskilt boende och bostad med särskild service: en gång per månad
 - Korttidsboende/växelvård: inskrivningsvikt och utskrivningsvikt, samt var 14:e dag under vårdtiden
 - Ordinärt boende: vid inskrivning och därefter enligt överenskommelse med patienten med rekommendation om var tredje månad. Överenskommelsen ska dokumenteras och följas upp minst var sjätte månad.

- Sjuksköterska i [särskilt boende](#), ordinärt boende och omsorg funktionsnedsättning ska genomföra digital utbildning i nutrition, som syftar till att arbeta patientsäkert och dokumentera enligt [nutritionsvårdsprocessens samtliga steg](#)
- God mun- och tandhälsa är en viktig del i att förebygga undernäring, därför är det av största vikt att omsorgstagare har kontakt med tandhälsovården. Patientansvarig sjuksköterska eller handläggare SoL/LSS säkerställer att omsorgstagare som omfattas av [nödvändig tandvård](#) får intyg enligt rutin.

2. När en bedömning av risken för undernäring ska göras och av vem

- Riskbedömning ska initieras av patientansvarig sjuksköterska och kan delegeras till fast omsorgskontakt eller annan undersköterska eller omsorgsassistent som känner patienten väl.
 - I särskilt boende, korttidsboende och i bostad för särskild service ska riskbedömning göras inom fem dagar efter inflyttning och därefter var sjätte månad
 - I ordinärt boende ska riskbedömning göras vid inskrivning för patienter över 65 år som skörhetskattas CFS 4 och över och därefter var sjätte månad
 - Ny riskbedömning initieras av sjuksköterska vid förändrat hälsotillstånd

3. Hur en bedömning av risken för undernäring ska göras

- Med bedömningsinstrumentet [Tre riskfaktorer för undernäring](#) och den anpassade varianten av [riskbedömning för näringsproblem i omsorg funktionsnedsättning](#).
- Resultatet av riskbedömningen dokumenteras av sjuksköterska i HSL-journal

4. När undernäring ska utredas

- Vid identifierad risk för undernäring med aktuellt bedömningsinstrument
- Vid oavsiktlig viktnedgång, vid ätsvårigheter eller vid undervikt - BMI <20 om personen är <70 år eller <22 om personen är >70 år
- Vid diagnostiserad undernäring, exempelvis vid prevalensmätning

5. Hur en utredning av undernäring ska göras och av vem

- Utredning genomförs av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal med god kunskap om orsak, effekt och behandling av undernäring. I Växjö kommun samordnas den av patientansvarig sjuksköterska. [Tillvägagångsätt återfinns i Nutritionshandboken](#)
- Vid uppmärksammade ätsvårigheter i särskilt boende och bostad med särskild service ska [dysfagiscreening](#) genomföras av sjuksköterska.

Kontakt med logoped vid sväljsvårigheter

	Ordinärt boende	Särskilt boende	Omsorg funktionsnedsättning
<i>Patient med stroke</i>	Läkare remitterar till logoped på rehabkliniken.	Sjuksköterska remitterar till logoped på rehabkliniken. Dysfagiscreening utgör remissunderlag.	Sjuksköterska remitterar till logoped på vuxenhabiliteringen. Dysfagiscreening utgör remissunderlag.
<i>Patient ej stroke</i>	Läkare remitterar till logoped på lasaretsrehab.	Läkare remitterar till logoped på lasaretsrehab.	Sjuksköterska remitterar till logoped på vuxenhabiliteringen. Dysfagiscreening utgör remissunderlag.

- Patientansvarig sjuksköterska kopplar in läkare, dietist, logoped eller andra professioner vid behov.
 - Digital remiss till dietist i region Kronoberg finns i Cosmic
- Resultatet av utredning gjord av sjuksköterska dokumenteras i journalmallen "Nutrition utökad"

6. Hur undernäring ska behandlas

- Det övergripande målet är att säkerställa det totala näringsintaget (energi, protein, vätska och andra näringsämnen)
- All nutritionsbehandling utformas individuellt där hänsyn behöver tas till personens önskemål och behov, given situation och eventuella sjukdomstillstånd
- Mer information och guidning kring [behandling av undernäring återfinns i Nutritionsboken](#)
- Aktuella behandlingsåtgärder och uppföljning planeras och dokumenteras av sjuksköterska i journalmallen "Nutrition utökad"

Socialtjänst och verksamhet enligt LSS

1. Hur undernäring ska förebyggas

- Undersköterskor, omsorgsassistenterna, personliga assistenter och boendestödare i omsorgsförvaltningen och förvaltningen för arbete och välfärd ska genomföra en basutbildning i mat, måltider och nutrition. Det finns olika utbildningar för personal inom äldreomsorg särskilt boende, [äldreomsorg ordinärt boende](#) och [omsorg funktionsnedsättning](#). Utbildningen finns även tillgänglig för personal inom socialpsykiatri.
- Det finns en [rutin](#) för måltider i äldreomsorg särskilt boende samt rutiner som omfattar måltider i bostad med särskild service.
- Det finns aktiv [måltidsombudsverksamhet](#) i särskilt boende och i bostad med särskild service.
- God mun- och tandhälsa är en viktig del i att förebygga undernäring, därför är det av största vikt att omsorgstagare har kontakt med tandhälsovården. Inom hemvård, omsorg funktionsnedsättning och socialpsykiatri skriver handläggare SoL/LSS intyg om [nödvändig tandvård](#) får det enligt rutin
- Utskick av broschyren "[Låt maten bidra till din hälsa – Bra mat för seniorer](#)" till alla med matdistribution.

2. Hur risker för undernäring ska upptäckas

- Omsorgstagare som enbart har SoL-beslut i särskilt boende och i bostad med särskild service erbjuds riskbedömning enligt samma metod som de med kommunal hälso- och sjukvård. Vid risk för näringsproblem bistår fast omsorgskontakt omsorgstagaren att ta kontakt med vårdcentral om omsorgstagaren så önskar.
- Handläggare SoL och fast omsorgskontakt i ordinärt boende informerar om hälsofrämjande hembesök till den målgrupp som omfattas av detta. Hälsofrämjande hembesök utförs av rehabassistenter i förebyggandeenheten, omsorgsförvaltningen. Vid besöket används [Stödmall - Mat och måltider](#). Även broschyren "[Låt maten bidra till din hälsa – Bra mat för seniorer](#)" erbjuds vid hembesöket.
- Den personal som levererar matdistributionsportionerna (i de fall detta inte sköts av hemvårdspersonal) har en rutin som de följer om gårdagens matportion inte har tagits in

3. När och hur hälso- och sjukvården ska kontaktas för bedömning av näringstillståndet vid misstanke om undernäring

- **Ordinär boendeform utan kommunal hälso- och sjukvård:**

Vid upptäckt av tidiga tecken är det regionens ansvar att vidare utreda och behandla näringstillståndet. Fast omsorgskontakt hänvisar till eller förmedlar kontakt med vårdcentral

- **Särskild boendeform utan kommunal hälso- och sjukvård:**

Vid upptäckt av tidiga tecken är det regionens ansvar att vidare utreda och behandla näringstillståndet. Fast omsorgskontakt hänvisar till eller förmedlar kontakt med vårdcentral

Regelverk

Förebyggande av och behandling vid undernäring. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, HSLF-FS 2022:49 [HSLF-FS 2022:49 \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se/hslf-fs/2022/49)

Ett näringsrikt samarbete. Socialstyrelsen, 2022. "[Ett näringsrikt samarbete](#)"

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Socialstyrelsen, 2011. [Senaste version av SOSFS 2011:9 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete - Socialstyrelsen](#)

Att förebygga och behandla undernäring. Kunskapsstöd i hälso- och sjukvård och socialtjänst. Socialstyrelsen, april 2020. [Att förebygga och behandla undernäring \(socialstyrelsen.se\)](#)